

Kolínske listy

Slovenský kresťanský občasník DECEMBER 2007

21

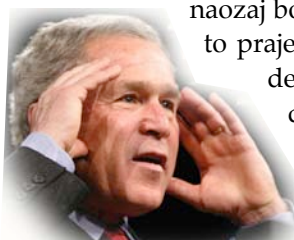
Bývalý nemecký ministerský predseda *Helmut Schmidt* (*Bundeskanzler* 1974-1982) v jednom novembrovom interview pre DIE ZEIT vyvolal kontroverzie výrokmi ako "Rusko dnes predstavuje oveľa menšiu hrozbu pre svetový mier ako napríklad Spojené štáty. Môžete to uverejniť." A že aj keď nevidí v prezidentovi Putinovi bezchybného demokrata, považuje ho za "osvieteného potentáta". Medzi inými reagoval aj *Gabor Steingart* (*1962), redaktor washingtonského oddelenia DER SPIEGEL, (ktorý vraj stelesňuje transformáciu svojho týždenníka z ľavicového na opatrne konzervatívny či neoliberálny). V anglickom *online* vydaní z 20. novembra píše v článku "Aká nebezpečná je Amerika?":

>>Prečo by sme sa mali báť kolísky demokracie viac ako potentáta, hociako osvieteného? ... Dokonca aj hlasitá a často neznesiteľná Amerika George W. Busha je už podstatne menej nebezpečná než bola keď nastúpil do úradu. Bush je dnes pes, ktorý breše, ale už nemôže pohryzť. Obmedzujú ho štyri faktory, ktoré vo svojej absolútnosti sú Putinovi cudzie: jeho vlastní ľudia, americká ústava, nezávislé súdnictvo a slobodná tlač. ... Presne toto robí demokraciu nádhernou: ľud má v nej prvé aj posledné slovo.

Bush čoskoro zmizne z obzoru a viac ho neuvidíme. Na druhej strane Putin môže ostať na scéne, iba s "odlišným klobúkom", trebárz ako šéf obrovského Gazpromu, alebo dokonca ako ministerský predseda. Rusko je dnes krajina bez jasného cieľa ... Raz chce patriť do Európy, ... inokedy sa viac prikláňa k Ázii, kde Putin sa už dlho snaží premeniť regionálne spojenectvo s Čínou na vojenskú alianciu. ... Rusko má olej a prírodný plyn, diamanty, meď a drevo a predsa sa mu nepodarilo na týchto bohatstvách vybudovať naozaj impresívne impérium. Napriek Putinovým snahám o reštrukturalizáciu ekonomie, jeho hospodárske bohatstvo stúpa a klesá s cenou oleja. ... Tieto slabiny robia dnešné Rusko nepredpovedateľným a nebezpečným. Najlepším protilekom proti vnútornému rozkladu a pokorovaniu zo zahraničia je dávka megalománie.

Čo sa týka Ameriky, Schmidt správne charakterizuje irackú vojnu ako "zvolenú a nie vynútenú vojnu". Ale dnes odchádzajúci prezident nemá ani túto voľbu. Ďalšia pozemná vojna nie je viac alternatívou. Dokonca aj vojenský personál je už unavený z vojny. ... Bush by naozaj bol nebezpečný, ak by mohol konať tak ako si to praje. To ale už nemôže a to je práve rozdiel. V demokracii vôľa jednotlivca sa musí zodpovedať ľudu a nie naopak. Ja osobne dávam prednosť obmedzenému demokratovi pred osvieteným despotom. Samozrejme, naj-

Viera v politike

Po austrálskych voľbách sa od 24. novembra ich novým ministerským predsedom stáva päťdesiatročný "labourista" *Kevin Rudd*, ktorý vystrieda po 11 rokoch "liberálneho" (v austrálskej politickej terminológii to znamená konzervatívneho) *Johna Howarda*. Nový *Prime Minister* je pôvodom diplomat a sinológ (ovláda mandarínsku čínštinu) a predstavuje novú generáciu labouristov, viac pragmaticky ako ideologicky zameraných. Je populárny ako bol kedysi *Tony Blair*, teda predtým ako sa zaplietol do americkej vojny proti Iraku, čím stratil priazeň britských voličov. [V austrálskej politike tento Blairov nešťastný osud stihol práve *Ruddovho soka Howarda*.]

Rudd sa netají so svojím kresťanským svetonázorom, povedal by som ekumenickým: Vychovaný síce ako *katolík* (navštevoval katolícku strednú školu v Brisbane), zúčastňuje sa pravidelne *anglikánskych* bohoslužieb (kvôli manželke) a jeho vzorom je nacistami popravený *evanjelický* teológ *Dietrich Bonhoeffer* ako sa k tomu otvorene priznáva aj v článku *Faith in Politics* (<http://www.themonthly.com.au/tm/?q=node/300>), z ktorého tu teraz nasleduje voľný preklad niektorých pasáží:

V USA katolícki, evangelikálni a pentekostálni kresťania sa angažujú v celoštátnej debate o roli náboženskej pravice. Rev. *Jim Wallis* v úvode svojej knihy *Božia politika: prečo ju pravica pochopila zle a ľavica nepochopila vôbec* (*God's Politics: Why the Right Gets It Wrong and the Left Doesn't Get It*) poznamenáva:

"Boh nie je prívržencom ani Republikánskej ani Demokratickej strany. Hociktorá strana, ktorá sa snaží spolitizovať Boha, alebo zapriať náboženské komunity do svojej politickej agendy, robí ohromnú chybu. Náboženstvo je najlepším príno-

som (pre spoločnosť) práve vtedy, keď nie je ani ideologicky predpo-vedateľné ani lojálne jednej strane. Obe strany, a celá krajina, si musia vypočúť prorocký hlas náboženstva. Viera musí mať možnosť slobodne zaujímať stanovisko k pravici i k ľavici z pozície dôslednej morálnej bázy.

Vo svojich *Listoch z väzenia* Bonhoeffer písal, v súvislosti s deportáciami Židov: "Naučili sme sa pozerat' na veľké dejinné diania zdola, z perspektívy vyhnancov, podozrivých, týraných, bezmocných, osočovaných – skrátka z perspektívy trpiacich." Bonhoefferova politická teológia je preto teológiou nesúhlasnej (*dissenting*) Cirkvi, ktorá hovorí štátu pravdu a stáva sa tak hlasom tých, čo nemajú vlastný hlas. [Azda by som tu pripomenul, že je rozdiel keď o "politickú teológiu" hovorí politik ako Rudd a keď ju chcú presadzovať ako riadiaci princíp teológie teológovia či dokonca kňazi. Fakt, že Bonhoeffer nebol katolíkom je tu naozaj nepodstatný. (pozn. G.V.)]

Počas prvých troch storočí kresťanstvo predstavovalo aktívnu protikultúru. Čo sa ale stalo s kresťanským poslanstvom za 1500 rokov, keď sa na Západe stalo dominantným? Za posledných 200 rokov sa situácia zasa zmenila a kresťanstvo sa snaží vypoariadať s nastupujúcim a stále agresívnejším sekularizmom. Kumulatívnym účinkom vzostupu nezávislého vedeckého bádania, narastajúceho tlaku samotného sekulárneho humanizmu kombinovaného s všetko prenikajúcim modernizmom a postmodernizmom, bolo podkopanie vplyvu Katolíckej a hlavných protestantských Cirkví na celom Západe.

Kam nás toto povedie, keď kresťanstvo vstupuje do svojho tretieho tisícročia ešte len uvidíme. Ale jestvujú už náznaky toho, že kresťanstvo sa vidí, a je videné inými, ako *protikultúra* operujúca v tom čo niektorí nazývajú post-kresťanským svetom. Preto v istom zmysle, aspoň teda na Západe, kresťanstvo môže byť videné ako vracajúce sa do menšinovej pozície, ktorú zastávalo cez prvé storočia svojej existencie. Tak či tak ostáva stále otázkou, aký vzťah má zaujať informo-

lepšie pre krajinu je osvietení demokrat, akým bol svojho času, a verím, že je stále, aj sám Helmut Schmidt.<<

Nuž podľa môjho názoru na tejto analýze niečo je, ale iba niečo. Napriek tomu, že sám Putin akoby ju chcel potvrdiť (práve v deň keď Steingarten uverejnil svoju polemiku so Schmidtom) viac menej otvorenými vyhrážkami na adresu "niektorých členov NATO" (a Európy vôbec): "Jedným z najdôležitejších (našich) úkolov ostáva pozdvihnutie bojovej pohotovosti strategických nukleárných síl. Musia byť pripravené uštedriť rýchlu a primeranú odvetu každému agresorovi." Súčasne chválil vojenský potenciál *Šanghajskej kooperatívnej organizácie* (SCO), ktorá spojuje Rusko, Čínu a štyri bývalé sovietske stredoázijské štáty, čo o pár dní na to doplnil podpísaním zákona o pozastavení plnenia *Zmluvy o konvenčných ozbrojených silách v Európe* (CFE). Vo volebnej kampani zasa ostro napadá domácu opozíciu napríklad slovami "Bohužiaľ, v tejto krajine existujú ľudia, ktorí sa spoliehajú na podporu zahraničných fondov a vlád, nie na vlastných ľudí" (pozri SME z 21.II.2007) a vyhlasuje, že v prípade vysokého volebného víťazstva *Jednotného Ruska* bude mať aj po voľbách "morálne právo" ovplyvňovať politické rozhodnutia, a to aj napriek tomu, že už nebude prezidentom. "Akou formou to urobím, na túto otázku ešte dnes neviem dať spoľahlivú odpoveď. Ale existujú rôzne možnosti."

Dnes už vieme, že voľby dopadli tak ako sa podľa jednostrannej volebnej kampane dalo očakávať — 80%, ak sa prirátajú aj dve strany Putinovi priaznivo naklonené — či už obvinenia o nátlakoch pred urnou, či o manipulovaní výsledkov sú oprávnené alebo nie. Nuž demokratické a slobodné voľby podľa západnej predlohy to iste neboli. V tom má "mimoparlamentný vodca opozície" *Garri Kasparov* (rodným menom Garri Kimovič Vajnsťejn) iste pravdu.

Je však pravdou aj to, že aj Putinovi odporci priznávajú, že aj pri najspravodlivejšej, najférovejšej kampani by "Cár Putin" (ako nazvala americká CNN jednu svoju reláciu) bol dostal okolo 60% hlasov, čo sa zhoduje aj s rôznymi prieskumami verejnej mienky vedenými podľa západných kritérií. V jazyku západných demokracií by aj takéto víťazstvo bolo považované za presvedčivé. Nazýva sa *landslide*, doslova zosuv pôdy, lebo len veľmi zriedkavo môže sa jedna strana v slobodných voľbách priblížiť 60%.¹

Vrátiac sa k Steingartovej analýze, ide myslím v podstate o dve veci, ktoré Steingart akosi nedocenil či obišiel:

(1) Nerastné bohatstvo a ohromné neobývané územia, (aj keď tam je zima, nie je tam núdza o vodu ako v Afrike či Austrálii) je bohatstvom, ktoré bude na tejto zemeguli stále viac "úzkoprofilovým tovarom". Toto bohatstvo a všemožný potenciál s tým spojený stavajú Rusko do výhodnej pozície, ktorá do značnej miery môže kompenzovať nevýhodu pozície hospodárskych, politických i morálnych dedičov komunistickej diktatúry a diletantizmu. Možno je Putin

¹ Mimochodom, 60% je aj číslo, ktoré sa udáva ako najtriezvejší odhad koľko by bola získala HSES ak by boli bývali na Slovensku slobodné voľby tesne po 1939, bez ohľadu na to, aké iné strany by kandidovali.

príliš paranoický, ale v podstate sa mu nemožno čudovať ak sa bojí že Rusko stratí kontrolu nad týmto bohatstvom. Obzvlášť ak si uvedomuje súvislosť medzi tými, čo podporujú jeho domácu opozíciu a tými, ktorí po rozpade sovietskeho impéria sa tlačia — politicky, ale aj vojensky — do vzniklého vákua za západnými a juhozápadnými hranicami Ruska.

Nakoniec akékoľvek sú korene komplikovaných problémov na Blízkom východe, prírodné zdroje tam tiež hrajú dôležitú rolu. Preto aj keď právom kritizujeme Putinove nedemokratické metódy a nacionalistickú paranoiu jeho ruských apologetov (oboje akýsi mocenský komplex menejcennosti?), nesmieme sa čudovať, že Rusi — podobne ako iné národy s veľkým prírodným bohatstvom lákajúcim technicky vyspelejších a vojensky mocnejších — majú strach nielen o svoju národnú prestíž a svoj prírodný “majetok”, ale aj o vládu nad vlastným osudom po tom, čo sa len nedávno vymanili z jarma komunistickej ideológie, ktorá tiež bola importovaná zo Západu. Termín *Lebensraum* používaný s agresívnymi úmyslami, môže takto ľahko dostať význam aj obranný. Mimochodom, “paranoia” sa stáva termínom dnes občas používaným na označenie nielen prehnaných prejavov ruského nacionalizmu, ale aj názorov tých, ktorí majú obavy zo smerov americkej a izraelskej — oveľa menej európskej — politiky, ktoré sa vyznačujú čierne-bielym videním svetovej situácie vedúcim k hlavou-proti-múru akciám.

(2) Druhá vec, ktorú Steingart myslím nedocenil, je to, že dni prezidenta Busha sú síce spočítané, nie však tých, ktorí spozadia chcú naďalej riadiť americkú politiku tak aby pokračovala v koľajách irackej a možno aj iránskej vojny. Napríklad *John Mearsheimer*, jeden z dvoch harvardských profesorov, autorov kontroverznej štúdie a neskôr knihy *Izraelská lobby a americká zahraničná politika* (*The Israel Lobby and US Foreign Policy*, august 2007; memecký preklad september 2007) v interview pre *Franfurter Allgemeine Sonntagszeitung* z 18. novembra na otázku “Aká jednotná je lobby vo veci Iránu?” odpovedal “Tu niet veľa rozdielnych názorov. Myslím si, že je dokonca pravdepodobnejšie, že Irán napadne prezidentka *Hillary Clinton*, ako prezident *George Bush*.” Toto bolo, pravda, ešte pred zverejnením nedávnej správy amerických spravodajských služieb o malej pravdepodobnosti, že Irán ešte stále pracuje na atomovej bombe.

Ak prezidentské voľby vyhrajú Republikáni tak podľa dnešného stavu by sa prezidentom mal stať *Rudy Guiliani*, ktorého poradcom vo veciach zahraničnej politiky je *Norman Podhoretz*, autor termínu “islamofašizmus” (podobnosť so slovenskou nadávkou “klerofašizmus” čiste náhodná?) v jeho knihe *World War IV: The Long Struggle Against Islamofascism* (Štvrtá svetová vojna: dlhý zápas s islamofašizmom). Podhoretz, dôležitý člen izraelskej lobby, je bývalým šéfredaktorom známeho, kedysi protikomunistického, *Commentary*, ktorého sme si ako politickí emigranti veľmi vážili pre jeho vysokú úroveň argumentácie. Dnes toto bohužiaľ nemôžem povedať o jeho apologetike bushovskej politiky “slona v obchode s porcelánom” pri jednaní s islamským svetom s jej možnými nedoziernymi následkami.

vaný kresťan (alebo kresťania organizovaní v cirkvi) voči štátu.

Som toho názoru, že hlavným princípom tohoto vzťahu by malo byť, že kresťanstvo, tak ako to vyjadril Bonhoeffer v tridsiatych rokoch, musí stáť na strane odstrčených, zraniteľných a utlačovaných. Poskytuje tento princíp sám o sebe morálnu platformu z ktorej možno vyvodit' všetky prvky sociálnej a ekonomickej politiky? Samozrejme že nie. Ale poskytuje osvetľujúci princíp, ktorý pomáha formulovať politický program pre dobro komunity, národa a sveta.

Čo vraví tento princíp o vlastnom ekonomickom záujme? Čo má čo povedať o protestantskej pracovnej etike vo zmysle *Max Webera*? Alebo o legitímnej teologickej báze pre akumuláciu súkromného majetku? V tomto kontexte katolícke sociálne učenie už dlho hovorí o správnej rovnováhe medzi právami kapitálu a práce vo vzťahu vzájomného rešpektu a zároveň aj legálnej ochrany.

Povedľa veľkých problémov bohatstva, chudoby a sociálnej spravodlivosti druhou oblasťou dlhodobého napätia (*contention*) medzi cirkvou a štátom bola doktrína o spravodlivej vojne. Aký je kresťanský názor na násilie aplikované samotným štátom proti inému štátu? Ľudský život môže byť obetovaný iba v sebeobrane a iba za veľmi krajných okolností keď všetky mierové prístupy k riešeniu konfliktu boli vyčerpané; a ak už vojna je nevyhnutná, musí platiť princíp úmernosti. Tu sa oplatí pripomenúť že napríklad Ján Pavol II. nepodporil vojnu proti Iraku ako spravodlivú vojnu.

Táto zásada úmernosti platí aj keď ide o úlohu štátu pri zaistení (alebo obchádzaní) občianskych slobôd. Kresťanské učenie nerado vidí, keď sa moc sústreďuje stále viac v rukách štátu. Musíme byť skeptickí voči takýmto požiadavkám (obmedzovania slobôd), práve tak ako nemôžeme priznať štátu právo legálne popravovať svojich občanov.

Ak toto sú v obrysoch klasické zásady vzťahu kresťanov k štátu, moderné formy (ich) politickej práce sú oveľa surovejšie. Spomeniem päť modelov, z ktorých iba posledný sa

ako tak podobá na to, čo Bonhoeffer mal na mysli.

1. *Vol'te ma, lebo som kresťan.* Tento model je najodpornejší, lebo vraví, že ma kresťania majú voliť čiste na základe mojho vonkajšieho hlásenia sa ku kresťanskej viere.

2. *Vol'te ma, lebo som kresťan a mám pevný rad názorov na úzko definovaný zoznam problémov z sexuálnej morálky.* Bohužiaľ tento model má stále viac stúpenčov v širšej kresťanskej komunite, ja však vidím veľmi málo argumentov, že by táto posadlosť sexuálnou morálkou bola v súlade s duchom Písma. Napríklad niet (priamych) dôkazov, že by Ježiš bol kázal proti homosexualite, zato jeho otvorené kázanie proti chudobe a ľahostajnosti bohatých je dobre dokumentované.

3. *Vol'te ma, lebo som kresťan a mám pevný rad názorov na otázky súkromnej sexuálnej morálky a preto, že recitujem politické frázy (mantra) o "rodinných hodnotách".* Je to podobné ako v predchádzajúcich modeloch. Naviac pojem "rodinné hodnoty" je tu najčastejšie používaný vo veľmi úzkom slova zmysle ignorujúc problémy finančného prežitia u mladých rodín.

4. *Kombinácia predchádzajúcich troch, ale s dodatkom, že "náboženstvo treba držať von z politiky".* Bonhoeferova kritika bola, pravda, namierená práve proti tomuto modelu.

5. V tomto prístupe je Evanjelium videné ako duchovné evanjelium, ale aj ako sociálne evanjelium a ak je sociálnym evanjeliom tak je aj politickým. Inými slovami Písmo sa práve tak týka toho, čo robím v osobnom živote ako aj toho ako konám vo spoločnosti a teda aj ako reagujem na problémy vo vzťahu k štátnej moci. Znamená to, že fundamentálne etické princípy nám dávajú matematikú formulu na posúdenie každého bodu vládnej agendy sociálnej, životného prostredia, štátnej a medzinárodnej bezpečnosti? Samozrejme, že nie. Znamená to ale, že takéto body musia byť prediskutované kresťanmi v informovanom kresťanskom etickom rámci. Znamená to tiež, že treba odmietat' názor, podľa ktorého takéto politické debaty sú vlastne

Spomínaný Gabor Steingart je aj autorom pochmúrnej reportáže z dnešnej *de facto* post-bushovskej Ameriky, ktorú začína slovami "Keď krajina optimizmu prepadá frustráciám, Američania sa začínajú podobat' Nemcom. Trpia kolektívnou depresiou kvôli irackej vojne, kvôli slabému doláru, kvôli stárnutiu tzv. *baby boomers* (početne silná generácia narodených tesne po 1945, pozn. GV). Kandidátom na prezidenta ostáva iba kázať o potrebe zmien voličom, ktorí sa zmien boja."

Vraj demografi vykresľujú dnešných Američanov ako trochu melancholický, nespokojný a do istej miery zatrpklý národ. A zatiaľčo mnohí z tohoto vinia nepopulárneho prezidenta Busha, Americká frustrácia ide v skutočnosti asi ďalej ako iba toto. Tak 60% Američanov verí, že budúca generácia sa bude mať horšie ako ich vlastná, 62% je presvedčených, že vláda zlyhala vo všetkom čo podnikla a 68% si myslí, že ich krajina ide dole kopcom v každom smere. Podľa demografov je Amerika dnes hlbšie v depresii ako bola v roku 1974 po prehratej vietnamskej vojne a Nixonovej afére. Prevládajúcou náladou je nostalgia: kandidáti všetkých politických smerov hovoria o prebudovaní, premyslení, preformovaní a oháňajú sa pojmi ako znovuzískanie pozície US ako globálnej moci, znovuoobjavenie svojej identity a znovunájdenie národnej odhodlanosti.

Ak ide o budúcnosť, vo veci globálneho otepľovania reagujú čudne. Podľa jedného prieskumu, tohoto roku dvakrát toľko Američanov ako vlani si myslí, že klimatické zmeny sú "najväčším svetovým problémom", pritom počet Američanov, ktorí sú za prísnejšiu vládnú kontrolu nad spotrebou benzínu klesá. Podobne paradoxné sú postoje vo veci zdravotného zabezpečenia. Väčšina pritakáva keď Hillary Clinton vyzýva k všeobecnému zdravotnému poisteniu, ale takisto väčšina odmieta platiť za systém, ktorý by takéto všeobecné poistenie zaviedol.

Ak Američania zvolia Hillary Clinton, vstúpia s ňou, následujúc jej manžela Billa, do manželstva z rozumu. *Hillaryland* je krajinou obmedzených možností. Je však možné, že americká kolektívna depresia nemá nič spoločné s Hillary Clinton alebo George W. Bushom. Možno ani iracká vojna a globalizácia nie sú samy o sebe na vine. Čo ak skutočný problém tkvie v Američanoch samých a nie v okolnostiach? *Baby boomers*, ktorí dali Amerike jej nedávny rytmus, stárnu: V roku 1950 iba 12% dospelých Američanov bolo starších ako 65; dnes je to temer 24%. Keď priemerný vek obyvateľstva rastie, klesajú odvaha, sebadôvera a ochota riskovať.

Steingart predsa len trochu optimistickejšie končí svoju reportáž príkladom politika za Demokratickú stranu, ktorý prehlasuje, že má pekné spomienky na *Ronaldu Reagana* (bývalého Republikánskeho prezidenta) a príkladom Republikána, ktorí zasa hovoria o vzájomnom (politickom) zmierení a "znovunájdení nádeje".

Takže i v Amerike treba počítat' s pokračovaním či aspoň zotrvačnosťou, podobne ako v Rusku. Putin v tej či onej funkcii povedie naďalej Rusko, a sú obavy, že aj Bushov duch, v tej či onej forme bude naďalej strašiť kedysi tak hrdú Ameriku. Ako sa však vraví,

nádej zomiera posledná a možno nie je úplne náhodné, že práve v tieto dni vychádza pápežova druhá encyklika venovaná práve nádeji.

Katolícka identita

John Allen, tu často citovaný vatikánsky korešpondent *National Catholic Reporter* v komentári k nedávnej encyklike *Spe Salvi* vymenováva čo vidí ako šesť hlavných tém (*core concerns*) Benedikta XVI. (<http://ncrcafe.org/node/1474>):

1. Pravda nie je obmedzením slobody, ale podmienkou, aby sloboda mohla dosiahnuť svojho potenciálu;
2. Rozum a viera sa navzájom potrebujú — viera bez rozumu sa stáva extrémizmom a rozum bez viery vedie k zúfalstvu;
3. Nebezpečie moderného mýtu o pokroku, ktorý vznikol s prírodnými vedami v 16. storočí a bol aplikovaný v politike cez Francúzsku revolúciu a marxizmus;
4. Je nemožné vytvoriť spravodlivý spoločenský poriadok bez toho aby sa odvolávalo na Boha;
5. Je nutné oddeliť eschatológiu, túhu po “novom nebi a novej zemi” od svetskej politiky;
6. Objektívna pravda predstavuje jediné skutočné medze kladejúc ideológii a slepej vôli po moci.

S týmto začínam, lebo katolícka identita stojí a padá s lojalnosťou k pápežovi, podobne ako kresťanstvo stojí a padá s Ježišom, ktorého “plné človečenstvo a plné božstvo” ako druhej Božskej osoby je vyjadrené v chalcedonskom vyznaní viery. Katolícka identita — či už chápaná doktrinárne, liturgicky, pastorálne, disciplinárne, alebo iba všeobecne kultúrne — samozrejme vychádza z kresťanského náboženstva. Je ale tiež faktom, že kresťanstvo, organizované, žité či iba vyznávané, je oveľa širší pojem. Jedným z hlavných problémov ekumenického dialógu je postavenie takto chápaného katolicizmu v rámci širšie chápaného kresťanstva. Tým sa tu ale zaoberať nebudem, to patrí do kompetencie teológov. Hoci život — nie v poslednej miere tlak na kresťanstvo zo strany sekulárnych humanistov a islamu — to posúva do stále abstraktnejších sfér.

Katolícka identita teda nie je definovaná hlásením sa k tým či oným zásadám sexuálnej morálky, politiky, liturgickým či pastorálnym preferenciám atď. Tieto veci (kam patrí predovšetkým učenie o rovnováhe medzi slobodou svedomia a prijímaním cirkevných “inštrukcií”) môžu iba vyplývať z lojalnosti k pápežovi a jeho úradu, a priori však nedefinujú katolícku identitu, aj keď si to mnohí, hlavne Cirkvi nepriaznivo naklonení, takto myslia. Kto na tú či onú tému hlása veci v rozpore s učením Katolíckej cirkvi môže byť legitímnym kresťanom, nie však katolíkom. Dôraz je tu na *blásaní*, nie teda aplikovaní vo vlastnom živote, kde už vstupuje dimenzia vlastného svedomia. Proti tomuto bohužiaľ hrešia mnohé rebelantské hnutia, vystupujúce pod katolícou hlavičkou, ako napr. *Wir sind Kirche*, či rôzne vysviacky “katolíckych” kňaziek či biskupiek. Napríklad nedávno “biskupka” hnutia *Roman Catholic Womenpriests* v st. louiskej synagóge “vysvätila” dve ženy, dohromady 23 v tomto roku. Svätí vydaté/ženatých, exmníšky a otvorených homosexuálov (pozri http://ncronline.org/NCR_Online/archives2/2007d/120707/120707a.htm).

“praktickými záležitosťami štátu”, ktoré treba prenechať “praktickým” politikom a nie “nepraktickým” pastorm, kazateľom a teológom. Tento model odpovedá Bonhoefferovej tradícii.

Kresťanská perspektíva v súčasných politických debatách asi nepreváža. Napriek tomu ju treba predkladať. A raz predložená musí byť zvažovaná v kontexte iných argumentov z rôznych filozofických tradícií v otvorenej súťaži v sekulárnom politickom prostredí. Kresťanská perspektíva, informovaná sociálnym evanjeliom alebo kresťanskou socialistickou tradíciou, by nemala byť opovržlivo zamietaná sekulárnymi politikmi akoby tieto názory boli nevítaným votrením sa do politickej sféry.

Ak cirkvám nie je dovolené zúčastňovať sa veľkých debát o hodnotách, ktoré nakoniec tvoria základ našej spoločnosti, našej ekonomie, nášho politického zriadenia, potom sme sa ocitli v naozaj čudnom svete. [zdôraznené mnou]

[Ako Australan si nemôžem odpustiť poznámku, že som rád, že Austrália našla alternatívu k bushovskému zneužívaniu kresťanstva pre ideológiu diktované politické ciele. Alternatívu vo forme triezveho kresťanského politika, ktorý — na rozdiel od niektorých európskych — nezavrhuje spolu s politikou prezidenta Busha aj kresťanstvo za ktoré sa on skrýva.]

Ani horší, ale ani lepší

Nedávna štúdia právnikov z *John Jay College of Criminal Justice* pri newyorskej *City University* skúmajúca “príčiny a kontext” výskytu pedofílie u niektorých katolíckych duchovných, ktorý početne vrcholil v polovine sedemdesiatych rokov (teda po rozbehnutí “sexuálnej revolúcie” v USA), prišla k záveru, že tento výskyt zväčša odrážal “celkovú zmenu v chovaní a postojoch americkej spoločnosti tých čias, ktoré boli odrazené aj v médiach.”

“Toto je v konflikte s názorom, že išlo o nejaké katolícke špecifikum, ktoré viedlo k zneužívaniu mladistvých”, povedala biskupom *Karen Terry*, jedna z právnikov, ktorí robili ten výskum. Inými slovami, Katolíck

ka cirkev, (konkrétne celibát, ktorý viaže kňazov), nie je v tejto smutnej záležitosti na tom horšie, ale bohužiaľ ani lepšie ako iní. Tento záver sa zdá byť potvrdený aj výsledkami, ku ktorým sa dopracoval prieskum organizovaný cez *Associated Press* (pozri <http://ncronline.org/NCROnline/archives2/2007d/111607/111607r.htm>.)

To, pravda, nemôže byť dôvodom k pocitom zadosťučinenia, ako zhodne konštatovali americkí biskupi na svojom stretnutí v Baltimore 12.-15. novembra kde im výsledky boli predložené. "To je ako by mi môj doktor povedal, že moja rakovina nie je horšia ako rakovina toho čo leží na vedľajšej posteli" poznamenal trpkou jeden biskup.

Holodomor

Britská BBC si nedávno pripomenula 75. výročie ukrajinského hladomoru rozhovorom s očitou svedkyňou týchto hrôzočiasov, ktorým za obeť padlo podľa BBC, 4 až 10 miliónov (pozri <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7111296.stm>). Ukrajinci v akcii vidia Stalinovu snahu namierenú špeciálne proti Ukrajine, iní, hlavne z ruskej strany, prízvukujú, že obeť boli aj mimo Ukrajinu. Faktom však ostáva, že im boli zhabané nielen všetky potraviny — teda nie iba obilniny a chlieb — ale aj rusko-ukrajinské hranice boli pevne uzavreté, aby ľudia nemohli ujsť.

Svedkyňa *Ekaterina Marčenko* spomína "Jendného dňa nám matka povedala, 'deti nechod'te tadiaľ, starý otec v tom dome zabil svojho vnuka a zjedol ho; teraz ho zasa ide zabiť a zjesť jeho syn. Z našich susedov si pamätám, že celá rodina Solveiki vymrela, aj Kapšukovci a Rahačenkovi — a z rodiny Jeremenko ostali iba traja a tí boli zaživa pochovaní v masovom hrobe."

Mladšia generácia, ktorá rada kritizuje Slovákov staršej generácie, by si mala uvedomiť, že po roku 1932 sa o tomto všeličo už vedelo aj na Slovensku. Áno, vtedy Hitler mal ešte iba veľkú papulu, zatiaľčo Stalin už bol masovým vrahom. Možno sa im diviť, že mnohí v ňom spočiatku videli menšie zlo ako v Stalinovi?

Milostiplné prežitie vianočných sviatkov a požehnaný nový rok 2008

Podľa môjho (a nielen môjho) názoru jeden z najrešpektabilnejších kresťanských predstaviteľov a apologetov (napr. na TV) je biskup *Wolfgang Huber*, predseda *Rady evanjelickej cirkvi v Nemecku*. Iste jesto veľa takýchto kresťanských osobností aj v iných denomináciách a rešpekt ktorý si zasluhujú sa prenáša aj na podriadených duchovných. Vedel by som ho preniesť aj na hociktorú kňazku, keby jej svedomie radilo vybrať si inú, už existujúcu serióznu kresťanskú denomináciu a tam sa dať vysvätiť. A nie iba podrývať Cirkev zvnútra a tým prispievať k vzniku nových, rebelantských, kresťanských quasi-katolíckych sekt. Ide o rebelantstvo dnes, na rozdiel od 16. storočia, už celkom prebytočné.

Katolícku identitu možno teda vidieť ako vnorenú do identity kresťanskej a túto zasa vnorenú do (dost' voľnej) identity zastrešujúcej skupinu monoteistických náboženstiev. Sem v podstate okrem kresťanstva patrí judaizmus a islam, oboje, podobne ako kresťanstvo, vnútorne ešte diferencované. Keď hovoríme o náboženstve, je katolíkom predovšetkým kresťanom, keď o filozofii, je predovšetkým monoteistom, verí v osobného Boha.

Úspech ekumenického dialógu spočíva v tom že v životnej praxi sa všetci kresťania cítia rovnocennými dedičmi Kristovho poslania (opäť nechávam stranou abstraktné teologické dišputy týkajúce sa doktrín bez toho aby som ich chcel ignorovať). Katolíkom už nevidí protestanta ako "odpadlíka, dokiaľ sa nevráti do lona materskej Cirkvi". A naopak, protestant by už nemal trvať na tom, aby sa Katolícka cirkev prehlásila — napríklad vo forme reinterpretácie eucharistie — za iba jednu z desiatok cirkví a cirkvičiek a zaprela tak hlásenie sa k priamemu nástupníctvu po sv. Petrovi a k tradícii z tohoto vyplývajúcej. Dnes, pravda, "nebezpečným" partnerom Katolíckej cirkvi nie sú natoľko tradičné cirkvi ale novovzniklé evangelikálske komunity či hnutia. K tomu sa ešte vrátim.

Aj v rámci monoteistických náboženstiev by kresťanstvo už nemalo tak agresívne definovať svoju odlišnosť od napr. islamu. Nezabudnime, že keď sa v stredoveku viera šírila mečom bolo krížiacke kresťanstvo menej úspešné než islam. Nebude úspešné ani dnes, aj keď namiesto viery sa hovorí o demokracii a namiesto meča sa používajú riadené strely. Kresťania ochotní zomierať za svoju vieru porazili pohanský Rím, nemôžeme sa preto čudovať, že ľudia ochotných za svoju vieru zomrieť nemožno poraziť ani "obrátit" proti násilím, či už vojenským alebo iba verbálnym. Podľa môjho názoru našou jedinou šancou je argumentácia — slova mi, ale hlavne činmi — že *Deus Caritas Est* platí aj vtedy, keď sa *Deus* nahradí *Allahom* či *Jabvem*, lebo Boh zakazuje zabíjať v Jeho mene, a že toto je kompatibilné aj s Koránom aj s Tórou (*Torah*), nie však s terorizmom, či už sebevražedným alebo vojensko-zagresívny. Viac na tému katolíckej identity v budúcom čísle.

Kolínske listy vám budú zasielané vo forme PDF na vašu e-mail adresu, ak sa prihlásite na gvirsik@t-online.de. [Tlačené verzie sú k dispozícii iba výnimočne (starším?) záujemcom, ktorí nemajú prístup k internetu.] Môžete si ich tiež stiahnuť z <http://www.gvirsik.de/> kde sú aj iné moje články a úvahy v angličtine a slovenčine.

George Virsik